

KENDELSE

i

faglig voldgiftssag FV 2022-1051

Dansk Metal

for

Cabin Attendants Union

(advokat Anne Gausland)

mod

Dansk Industri v/ DIO I

for

Scandinavian Airlines System Denmark-Norway-Sweden

(advokat Annette Fæster Petersen)

1. Uoverensstemmelsen

Sagen angår, om der er etableret en kutyme for, at egenbetalingen for "crew meals" på langdistanceflyvninger er 25 kr. pr. måltid, og i givet fald om kutymen kun kan opsiges sammen med parternes overenskomst eller kun til overenskomstens udløb.

2. Påstande

Klager har nedlagt påstand om, at indklagede skal anerkende, at egenbetaling på crew meals på langdistanceflyvninger på 25 kr. er en supplerende overenskomstintegreret kutyme, der kun kan opsiges sammen med overenskomsten til genforhandling.

Klager har subsidiært nedlagt påstand om, at indklagede skal anerkende, at egenbetaling på crew meals på langdistanceflyvninger på 25 kr. er en kutyme, der kun kan opsiges til overenskomstens udløb.

Indklagede har påstået frifindelse.

3. Sagens behandling ved faglig voldgift

Sagen blev mundtligt forhandlet den 8. juni 2023 med højesteretsdommer Lars Hjortnæs som formand og opmand og med følgende sidedommere: Faglig sekretær David Rosenqvist og afdelingsformand Henrik Nipper, der begge er udpeget af klager, og underdirektør Peer Laier og advokat Thomas Nielsen, der begge er udpeget af indklagede.

Der blev afgivet forklaring af A, B, C og D.

Efter votering var der ikke flertal for et resultat blandt de partsudpegede dommere, og afgørelsen skal derfor træffes af opmanden. Der var enighed om, at kendelse kan udformes uden gengivelse af vidneforklaringer og fuld gengivelse af parternes argumenter.

4. Sagsfremstilling

Før en overenskomstændring blev vedtaget mellem parterne i november 2012, indeholdt parternes virksomhedsoverenskomst bl.a. følgende bestemmelse:

"§ 4 Dagpenge (Per Diem)

Stk. 1. Dagpenge i forb. m. flyvetjeneste

For de reelle meromkostninger, der opstår i forbindelse med flyvetjenesten, oppebærer CC betaling i overensstemmelse med nedenstående:

a) ....

Justering af dagpenge sker ifølge nedenstående model:

....

d) De i sammenhæng med flyvetjenesten normalt indtrufne måltider indtages så vidt muligt på marken. For CC, som tjenestegør på linje, hvor flyvetiden overstiger fem timer, sikrer SAS adgang til måltid ombord. For hver sådan lunch eller middagsmåltid betaler CC 39 SKR (per den 1 april 87). Dette beløb reguleres pr. den 1 januar med en procentsats svarende til den gennemsnitlige justering af de skandinaviske dagpenge".

Bestemmelsen i § 4, stk. 1, d) udgik i november 2012 af overenskomsten efter forhandling mellem parterne. Det er oplyst, at disse forhandlinger blev gennemført i anledning af, at SAS på dette tidspunkt var konkurstruet.

Den gældende virksomhedsoverenskomst mellem parterne indeholder bl.a. følgende bestemmelse:

"6.8. Meals

6.8.1. Hvis tiden mellem check-in og sidste "block-on" i en serie flyvninger under en flyvetjenestegøringsperiode overskrider 6 tm., skal tjenestegøringen planlægges med et måltidsophold. Hvis flyvetjenestegøringsperiode overstiger 10:00 tm., skal der planlægges med to måltidsophold. Der må max planlægges med fem timer mellem to måltidsophold.

....

6.8.3. Alle måltidsophold kan erstattes af måltid ombord på strækning, hvor flyvetiden overskrider:

- Cabin Crew: 2.00 tm. Udenrigs.

- Cabin Crew: 1:30 tm. Indenrigs."

Ved mail af 13. juli 2021 til repræsentanter for CAU meddelte SAS, at det var besluttet med virkning fra 1. september 2021 at forhøje egenbetaling for crew meals ombord på langdistanceflyvninger fra 25 DKK til 100 DKK pr. flyvning. Justeringen blev gennemført ved løntræk.

Det er oplyst, at de skandinaviske dagpenge er blevet forhøjet flere gange både før og efter 2012, uden at egenbetalingen for crew meals er blevet reguleret i takt hermed. Regulering af egenbetalingen på DKK 25 for crew meals på en langdistanceflyvning skete som nævnt først med virkning fra september 2021.

Det er desuden oplyst, at egenbetalingen for crew meals på langdistanceflyvninger var obligatorisk indtil 1. april 2022. Fra denne dato har Cabin Crew kunnet fravælge de crew meals, som SAS ellers stiller til rådighed, og dermed også undgå den omhandlede betaling herfor. Det er oplyst, at 70 % af personalet har benyttet denne mulighed. I givet fald er de forpligtet til at sørge for selv at medbringe tilstrækkelige måltider.

5. Parternes argumenter

Klager har anført navnlig, at egenbetalingen for crew meals på langdistanceflyvninger havde været uændret 25 DKK i mere end 20 år, da SAS forhøjede egenbetalingen til 100 DKK pr. flyvning i 2021. Der er tale om en kutyme, der supplerer virksomhedsoverenskomstens bestemmelser om diæter på langdistanceflyvninger, og kutymen kan derfor kun opsiges sammen med overenskomsten, jf. den principale påstand. Det understøtter, at SAS også selv har opfattet den faste og langvarige praksis med hensyn til egenbetalingens størrelse som en kutyme, at man i 2021 varslede forhøjelsen til 100 DKK pr. flyvning med en frist. Der var reelt tale om en lønreduktion, i hvert fald frem til april 2022, hvor medarbejderne fik mulighed for at fravælge crew meals.

Subsidiært må der på grund af forholdets betydning for medarbejderne anvendes den "mellemløsning", som kendes fra retspraksis, hvorefter kutymen kan opsiges særskilt, men kun til det tidspunkt, hvor overenskomsten udløber.

Indklagede har anført navnlig, at klager ikke har løftet bevisbyrden for, at der foreligger en kutyme. SAS undlod før 2012 pr. kulance at benytte retten til at regulere egenbetalingen for crew meals i takt med diæterne, og efter at SAS som led i forhandlingerne i 2012 fik forhandlet bestemmelsen om egenbetalingens størrelse ud af overenskomsten, undlod man fortsat pr. kulance at benytte den nu frie adgang til at forhøje egenbetalingen. Idet man foreløbig valgte andre besparelsesmuligheder. At forhøjelsen af egenbetalingen i 2021 blev gennemført med et varsel, var ikke udtryk for, at SAS anerkendte, at der var tale om en kutyme.

Det var ikke parternes hensigt med at lade bestemmelsen om egenbetalingens størrelse udgå af overenskomsten i 2012, hvor SAS var konkurstruet, at SAS herefter skulle være kutymemæssigt forpligtet til slet ikke at forhøje egenbetalingen. Der er heller ikke grundlag for at anse en eventuelt herefter udviklet kutyme for at være overenskomstsupplerende, og i givet fald må indklagede frifindes, idet der ikke er nedlagt påstand om, at det varsel, der blev givet, var for kort.

6. Opmandens begrundelse og resultat

Den tidligere gældende overenskomstbestemmelse, hvorefter egenbetalingen for crew meals på langdistanceflyvninger udgjorde et bestemt beløb, der blev reguleret i takt med diæterne, udgik af parternes overenskomst i 2012, efter at der havde været en forhandling mellem parterne. Efter den bevisførelse, der har fundet sted, må det antages, at dette skete efter ønske fra SAS, der havde behov for at kunne gennemføre besparelser og derfor bl.a. ønskede at have en friere adgang til at forhøje egenbetalingen, som efter det oplyste lå betydeligt under SAS' reelle omkostninger ved at stille crew meals til rådighed på flyvningerne.

Ved overenskomstændringen i 2012 havde egenbetalingen for crew meals været uændret i en længere årrække og var således ikke blevet reguleret i takt med diæterne. En eventuel overenskomstfravigende kutyme på daværende tidspunkt for ikke at benytte

reguleringsbestemmelsen kunne efter den nævnte ændring af overenskomsten ikke længere være gældende.

Det må på denne baggrund kræve stærke holdepunkter at antage, at der efter overenskomstændringen i 2012 er etableret en kutyme med det påberåbte indhold, der er således integreret i eller forbundet med overenskomsten, at den kun kan opsiges sammen med overenskomsten eller samtidig med, at overenskomstperioden udløber. En sådan kutyme, hvorefter egenbetalingen skal forblive 25 DKK pr. flyvning – uden hensyn til regulering af diæterne – vil i givet fald være trådt i stedet for den reguleringsbestemmelse, der som nævnt efter forhandling blev taget ud af overenskomsten i 2012 efter ønske fra SAS.

Efter den bevisførelse, der har fundet sted, foreligger der ikke sådanne stærke holdepunkter. Det må antages, at SAS undlod straks at tage spørgsmålet om forhøjelse af egenbetalingen op efter overenskomstændringen i 2012, fordi man i første omgang koncentrerede sig om en række andre besparelsesmuligheder.

Klager har ikke nedlagt en påstand om, hvorvidt det varsel på ca. 1 ½ måned, som SAS gav medarbejderne, også bortset fra ovenstående skulle have været længere. Der er herefter ikke anledning til at tage stilling til, om den praksis, der blev fulgt, havde en sådan karakter, at den kun kunne ændres med et længere varsel (men før overenskomstperiodens udløb).

Som følge af det anførte skal indklagede frifindes for de nedlagte påstande.

Thi bestemmes

DIO I for SAS – Scandinavian Airlines System Denmark-Norway-Sweden frifindes.

Parterne skal betale egne sagsomkostninger og skal hver betale halvdelen af opmandens honorar.

København, den 19. juni 2023

Lars Hjortnæs